

[Kauza hidžáb: Omyl soudu? Petr Pelikán má pochyby. Podivné detaily o somálské studentce. To neseď](#)

- Redakce CZ24 News | 13. prosince 2019

ČESKÁ REPUBLIKA: ROZHOVOR Arabista a vysokoškolský pedagog Petr Pelikán se v rozhovoru vrací k nedávnému rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci tzv. hidžábové kauzy. Vysvětluje, proč s rozhodnutím nesouhlasí, a uvádí na pravou míru podle jeho mínění v Česku rozšířený omyl o tom, že hidžáb je muslimský šátek. Hidžáb je princip islámu spočívající v oddělování mužů od žen, vysvětluje Pelikán.

Nejvyšší soud ČR se v rozsudku zastal somálské žačky, která nemohla na jedné z pražských středních škol nosit hidžáb, šátek, kterým si muslimské ženy zahalují vlasy, krk a ramena. Podle Nejvyššího soudu musí Česko akceptovat náboženský pluralismus a nesmí diskriminovat či zvýhodňovat některý z náboženských směrů. Soud rovněž vytvořil svým rozhodnutím precedens pro další obdobné případy. Patří hidžáb na české školy, nebo ne? Na názor jsme se ptali arabisty a muslima Petra Pelikána.

Co jako arabista a rovněž muslim říkáte na aktuální rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v tzv. hidžábové kauze ve smyslu, že pro zákaz hidžábu není ve školní výuce žádný objektivní důvod a že školy musejí respektovat náboženskou pluralitu? Soud hovoří například o „symbolice hidžábu“ pro toto náboženství...

Ke skutečnému pozadí této aférky nám bohužel chybí mnoho informací. Jen náznakem se vyjádřil zástupce ombudsmanky Stanislav Křeček, patrně vázán etikou mlčenlivosti úřadu. Řekl, že se k nám ona studentka dostala natolik problematicky, že si nemůžeme být úplně jisti ani její totožností, že během pobytu u nás několikrát ztratila doklady, což by mohlo znamenat, že s nimi obchodovala, a že v současnosti zřejmě žije mimo území České republiky. Já jsem s ní viděl dva či tři šoty v televizi. Vždy byla zabírána jen zezadu v šátku, snad to tedy byla ona, a pokaždé řekla jednu či dvě věty opravdu hodně špatnou češtinou. Ten jazyk pro ni byl natolik těžký, že pokládám za vyloučené, že by v něm mohla studovat na střední škole. Jako nejpravděpodobnější mi z toho vychází, že to ve skutečnosti není ani tak její kauza, jako spíše uměle vyvolaná kauza některé nestátní organizace. Ale to je jen má spekulace.

Dobrá, o tom se samozřejmě spekuluje. O všem vraťme se k podstatě toho sporu, tedy k možnému zákonnému právu nosit šátek, „hidžáb“, na české střední škole...

Promiňte, nebudu odbočovat. Způsobem, o kterém jsme teď mluvili, se vyvolal soudní spor o určitý princip, který se pak bude aplikovat obecně. Velmi negativně překvapuje, že Nejvyšší soud své rozhodnutí zjevně opírá o úplně chybné podklady týkající se islámských reálií. Neměl jsem možnost prostudovat podrobně odůvodnění rozsudku, podle zpráv z médií ovšem operoval se dvěma zásadními omyly.

Mohl byste tyto, jak říkáte omyly, pro naše čtenáře rozebrat?

Prvním je, že tzv. hidžáb je druh oblečení, konkrétně velký šátek zakrývající určitým způsobem temeno a ramena. Hidžáb, což doslova znamená zástěna, závěs, clona či přepážka, je ve skutečnosti princip oddělování pohlaví. Pro jistotu dodávám, že dvou pohlaví, více jich islám neuznává.

V jakých oblastech života muslimů se tento princip hidžábu projevuje?

Hidžáb se promítá do všech sfér praktického života nejrůznějším způsobem. Například do architektury tím, že tradiční domy jsou rozděleny na mužskou a ženskou část. Do školství oddělenou výukou chlapců a dívek. V dopravě vagóny pro ženy nebo mužskou a ženskou částí autobusu. Nejzazší hranicí, za kterou se nesmějí muži a ženy promísit, je jejich oddělení oblečením, tedy zakrytím tzv. nahoty. Žena nesmí ukázat muži, který vůči ní není na určitém stupni příbuzenství, ze svého těla nic více než obličej, ruce po zápěstí a nohy po kotníky. Pro muže je zakázáno odhalovat oblast od pupku ke kolenům. Obecné slovo hidžáb se v komunikaci mezi kulturními prostředími začalo používat jen pro tuto konkrétní poslední hranici, a navíc se nesmyslně ztotožnilo s konkrétním kusem oděvu. Navíc rychlokvašní znalci směřující islám jako systém s povrchní antropologií začali vytvářet „studie“, kde zavedli rozlišení mezi „burkami“, „čádory“, „nikáby“ a podobně. Všechny tyto formy oděvu uspokojují požadavky principu hidžábu, a jsou tedy hidžábem. Paradoxní je, že souhrnně jsou jejich názvy známé jen v Evropě, právě proto, že se zde shromáždili imigranti z různých zemí hovořící různými jazyky a znají vždy jen ty termíny, které odpovídají jejich zvyklostem.

Druhým rozšířeným omylem je, že je „hidžáb“ symbolem islámu. Princip oddělení pohlaví není symbolem. Je podřízením se jednomu z množství příkazů, zákazů a doporučení daných islámským právem. To sice zřejmě soud pochopil správně, když uvedl, že zakrytí vlasů je projevem víry, jeho výrok je však možná ještě ošidnější. V tomto konkrétním případě totiž určuje, co znamená integrace, tedy která část společnosti se má přizpůsobovat. Podle dostupné citace zdůvodnění rozsudku „zahalení vlasů obecně nevzbuzuje pohoršení, je u žen běžné nejen při pobytu venku, ale i uvnitř budov“. V tomto případě však zjevně pohoršení vzbudilo. Soud, odvolávající se na efemérní ustanovení zákonů operujících obvykle s „dobrými mravy“ a „veřejným pohoršením“, by k nim měl přistupovat v tomto kontextu a nesměšovat je se svobodou projevů náboženské víry.

Vy říkáte, že hidžáb jako šátek není náboženským symbolem?

Říkám, že hidžáb není šátek, a říkám, že není náboženským symbolem. Dnes už bychom ale asi mohli říci, že určitý druh oblečení se stal symbolem okázalé prezentace kultury a způsobu života provázaného s islámem. Zřetelné je to u evropských konvertitek. Mohly by náboženský imperativ oddělení se od mužů pomocí oděvu naplňovat místními lidovými kroji, čepicemi, šátky, jaké nosily naše babičky, klobouky a spoustou jiných modelů, které by nikdo nepokládal za cizorodý kulturní prvek, a nikdo by si ho nevšímal. Místo toho dávají přednost orientálním kostýmům.

Jaký má tedy hidžáb pro muslimy význam? A co onen šátek, o který se vedl spor, symbolizuje, když podle vás nikoliv islám jako náboženství?

Když budeme hidžáb chápat jako ten orientální šátek, což je podle mne zavádějící, tak se stává symbolem zachování a prosazování vlastní identity. Ani ne tak náboženské, jako spíše identity způsobu života. Ostatně ona studentka vedoucí „šátkový spor“ údajně souhlasila, že ho odloží na praxi, kde by nevyhovoval hygienickým normám. V případě překážky víry by to udělat nemohla.

Jste muslim. Na druhé straně z toho, co říkáte, mám pocit, že nošení muslimského šátku děvčaty na českých školách neschvaluje. Proč?

Neschvaluju. Právě proto, že neexistuje „muslimský šátek“. Jakmile bychom ho začali nazývat třeba „orientální hábit“, jsme rázem v jiných kategoriích. Princip „hidžábu“ může skutečně věřící muslimka řešit tak, že se vdá a zůstane doma, že bude studovat školu, kde není koedukovaná výuka obou pohlaví, že bude chodit v kyjovském kroji... a vznáším jen řečnickou otázku: jak to pak má taková muslimka se spoustou dalších ustanovení islámského práva? Proč bazíruje právě na tomto?

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, tedy takto vysoké instance, již vytváří precedentní případ pro soudy instance nižší. Otevírá toto rozhodnutí dveře nějakým dalším věcem souvisejícím s islámem?

Mám pocit, že se tomu v případě Nejvyššího soudu říká judikát a má to sjednocovat výklad zákona. Ale jsem v oblasti práva barbar, kterému to taky připadá jako precedent. Fungování našeho práva spíš nechápu, takže si netroufnu vůbec odhadovat, co to může mít za důsledky.

Vrátil bych se k vašemu tvrzení, že hidžáb není náboženským symbolem, že hidžáb není křížek. Jaký má tedy islám formální symboly, půlměsíc?

Ano, pokud bychom měli něco pokládat za symbol islámu, jakým je v křesťanství kříž nebo dříve třeba ryba, bude to nejspíš půlměsíc. Moderní terminologií bychom mohli říci, že to je něco jako logo islámu. Třeba v Súdánu jsou dva největší fotbalové kluby, Hilál a Mirrích, česky Půlměsíc a Mars. Na kopuli mešity u stadionu Mirríchu vztyčili namísto obvyklého půlměsíce zlatý jehlan, aby nedělali fanoušci Hilálu vtipy, a nikomu to nevadí. Půlměsíc jako symbol není něco nedotknutelného a potenciálně konfliktního jako dejme tomu výtisk Koránu, který s oblibou pálí jako provokaci islamofobové, anebo jako právě onen nešťastný šátek.

Položím provokativní otázku. Stále se hovoří o svobodě vyznání atd. Má dívka pocházející a vyrůstající v muslimském prostředí, která je zcela určitě pod silným sociálním vlivem, vůbec možnost šátek odmítnout? Chce opravdu nosit šátek, nebo chce jen vyhovět požadavkům její rodiny?

To vůbec není provokativní otázka. Některé ženy jsou skutečně pod tlakem rodiny a netýká se to zdaleka jen nošení šátku. Možná vás udivím, ale netýká se to také jen muslimských imigrantů. I křesťanky z blízkovýchodních a některých afrických zemí jsou pod silným tlakem rodiny, koho si mají vzít, zda mají nechat obřezat své syny a dcery, a v mnoha dalších věcech, které jsme zvyklí přisuzovat výhradně muslimům. Argumentace náboženstvím bývá nedotknutelnou základnou, o kterou se opírají lidé snažící se za každou cenu zachovat své nekompatibilní hodnoty a svůj způsob života v kultuře, do které se přistěhovali. Na druhé straně podle mých zkušeností mnoho žen možnost oblékat se do oblečení, které si ztotožňují se svým náboženstvím a identitou, velmi agresivně vymáhá samo. Netroufám si odhadnout poměry, ale v každém případě je nebezpečné si namlouvat, že zahalené muslimky jsou nevinými oběťmi svých patriarchálně vedených rodin.